

in mogočno . . . to jedino me je vodilo pri vseh delih in ljubezen do stvari, do vednosti same.« — Vega je res junaško delal za ta svoj vzor, ni se strašil nobenega truda, pa tudi zmagoval je srečno vse ovire. Teh ovir mu razven ljubljanskih zavidljivcev — niso delali toliko sovražni ljudje, kolikor žalostne razmere aristokratskega zastaranega birokratizma v Avstriji. Vega je padel v krepkem delovanju, zadet od sovražne roke, vendar ne zaradi svojega vzora, ampak zaradi ciganove lakomnosti. — Tako je konec bolj slučajen nego dosleden gledé na razvoj. Tudi ni prav jasno, zakaj se Vega tako malo briga za Polonico, ki je po krivem zažena. Razmera Vegova do Selanove Anice in do Petelinovega Janeza pa je naslikana spretno. Res je ta Anica nenavadna ženska, vendar je dobro narisana. Le konec njene svatovščine je prestrašan in ni dovolj utemeljen. Jednako niso dogodki v domači Vehovčevi hiši v Zagorici skoro v nobeni zvezi z Jurijem Vego.

To so nekateri nedostaki v potrebni tehniki romanovi.

Kaj naj rečemo, ozirajoč se na namen romanov? G. pisatelj je dosegel svoj namen »seznaniti Slovence s preslavnim rojakom« in »odpreti oči zlasti tistim kmečkim očetom, ki imajo nadarjene sinove, toda jih ne dajo v šole.« Splošen namen mu je torej, da bi blažil srce, vnel in poučeval narod. Zato bode rodila knjiga dober sad. Izpodtakljivo bi bilo le ravnanje Polonice in Nandeta, ako bi jih nekoliko ne izgovarjala sila; sicer pa je vsa ta razmera manj naravno zapletena. — V razgovorih o cesarju Jožefu II., o jezuitih in drugih tedanjih osebah je dokaj dobrih mislij, dasi pisatelj ni vsega najbolje pogodil.

Jezik je dokaj pravilen, domač; nekatere stvari, katere je obdeloval že naš list, bile bi se lahko popravile ali odpravile. Zlog je preprost, in zato je knjiga tudi narodu umevna. Kako govori ljudstvo: »na ali v Zagorici«, ne vem, pisatelj rabi oboje.¹⁾

Naša misel o tem romanu je — kratko izrečena — ta-le: Bedénkovo delo »Od pluga do krone« ne ustreza sicer vsem zahtevam pravega romana, in rekli bi mu lahko: pesniško olupšan življenjepis v obliki zgodovinskega romana, vendar se odlikuje z živahnim pripovedovanjem, z mičnimi slikami in v obče z zdravimi nazori.

Dr. J. Janežič.

»Obrtno spisje.« Sestavil Anton Funtek, c. kr. strokovni učitelj v Ljubljani. V Celji. Na-

¹⁾ Na nedostatnost, ki bi ne smela biti v zgodovinskem romanu, opozoril nas je dober prijatelj. „Gospod pisatelj razodeva, da v Moravčah, oziroma v Zagorici ni bil še nikdar, in da si ni kraja ogledal ni od daleč. „Krašnje“ ni prav nič treba vnes. S primerom povem: Ko bi kdo šel iz Ljubljane čez Krašnje v Zagorico, reklo bi se, da gre iz Ljubljane čez Dobrovo na Šmarno Goro. Dalje je tudi za tistega, ki pozna kraj, smešno, da bi kdo iz Zagorice vozil s parom konj, ko še z voli težko kaj privlečejo. Zagorica ima tako lego, kakor če bi bila sredi Šmarne Gore, ali v Poševem, ali v Zabukovju v gori sv. Jošta. Jaz si niti jezdititi ne upam k sv. Križu (blizu Zagorice), pisatelj pa s „tajselnom“ vozi. Mlinov ni v Zagorici, doli ob Savi pač.“ — Največ čitateljev se pač ne bode izpodtikalo ob teh krajevnih stvarih, zato i mi nečemo soditi preostro. Uredu.

tisnil in založil Drag. Hribar. 1891. 8°. Str. 165. Cena karton. zv. 80 kr. — Splošno lahko rečem, da mi je čitajočemu ta knjiga prav tako ugajala, kakor se mi zdi tudi potrebna za obrtnika. Vsak stan ima dandanes več ali manj dolžnosti in prilike, da si pomaga z raznimi spisi, katere mu je treba spisati ali sestaviti. Zlasti pa velja to o obrtnem stanu, kateri si mnogokrat prav z dobro izdelanimi spisi ustanovi in ohrani srečo in uspeh pri obrtu. Zato je ta knjiga brez dvoma prav dober pomoček obrtnikom in zveden vodnik učencem obrtnih šol — kajpada, če je dovolj obširna in v posameznih delih zanesljiva.

Oboje smemo trditi. Različni spisi se tu razlagajo; pisatelj sam pravi, da je »mimo tega vanjo vzprejel vsa poglobitna določila o obrtnem poslovanju iz obrtnega reda, trgovskega zakonika in drugih zakonov, potem važnejše poštna in telegrafske propise.« Poslovna naznanila, poslovno dopisovanje, telegrami, listine, vloge pri uradih — vse razklada pisatelj kratko pa umevno, in pojasnjuje z vzorci. Posebno s poglavjem o vlogah misli g. pisatelj, da je dobro ustregel obrtnikom. Pač se jim utegnejo pripetiti slučajji, v katerih jim ne bode pomagala v poslovanju samo ta knjiga, a kar je takih čisto obrtnih stvari, tiste so pač v njej obdelane.

Bodisi, da sem premalo pazno čital, bodisi, da je knjiga vseskozi natančna: stvarnih napak nisem našel v njej. Saj je tudi težko med čitanjem na vsako malenkost paziti tako, da nikakor ne uide. Pač pa bode raba sama v posameznih slučajih pokazala, ali je tu pa tam kak pogrešek, in potem se bode dalo kaj opomniti, »da se knjiga izboljša, ako se iz nova natisne«.

Ker pravi pisatelj, da smo »... dosihdôb popolnoma pogrešali knjigo o obrtnem spisju«, utegnil bi kdo misliti, da v tej stroki sploh še ničesar nimamo. Praprotnikov »Slovenski spisovnik«, ki ga je izdala družba sv. Mohora l. 1879., ima tudi za to stroko marsikaj porabnega. n. pr. str. 79—101: »Razne vloge v obrtnijskih stvarih«, ako se na druge stvari v tej knjigi ne oziramo. Pisatelj je torej mislil pri tem (kar tudi omenja) najprej na šolsko knjigo; take res doslej nismo imeli.

Posebej in pohvalno je treba omenjati lepe, čiste jezikovne oblike, s katero se odlikuje ta knjiga. Vendar gledé na stalne izraze ne pretiruje purizma, ker rabi tudi tujke, ako so obče sprejete in znane. Ni pa s tem rečeno, da se vjemam z vsemi posameznostimi v besedah. Da bi bil propis bolj od predpisa, ne morem umeti; obojna beseda je prevod iz nemške: Vorschrift. Bolje, da rabimo čiste domačinke: zapoved, določba, ukaz, povelje. V našem listu se je g. J. M. nekje pošalil, da se bodo podpisovali tudi pod pisànici: in res rabi naš pisatelj stalno to besedo. No, ugovarjati mu naravnost ne bi hotel, ker se opira lahko na analogijo: poslanec, izvoljenec, krščenc, itd., a opomniti že smem, da preveč vendar le ne smemo opirati se na ono pravilo, na katero se ozira pisatelj. Nečem segati jezikoslovcem v besedo, pa pomislimo le, da slovenščina primerno mnogokrat

rabi priloge samostalno! Od kod toliko imen za kraje, kakor Krško, Šmartno, Ljubno, Primskovo itd.? Dalje pozna vsakdo mnogo drugih prilogov v srednjem spolu, kakor: na suhem, na golem itd. V rabi so ženski prilogi, pa tudi moški, kakor jih navajajo slovnice (n. pr. Šuman v slovnici za srednje šole str. 128). Potem, ali ne čuti vsakdo razločka med: poslan in: poslanec? In naposled se dostavlja, kakor drugodi, tako i tukaj v mislih nekaj prilogu: Podpisani (t. j. jaz, prosilec, obrtnik, pisatelj) javljam itd. Primerjaj ta vzgled: »Jaz, bolni, moram delati, on, zdravi, smé pohajkovati.« — »Vi ste svetega in pravičnega zatajili...« Pa: »Jaz moram bolan delati.« Torej mislim: vse kar je prav — ne quid nimis! Ne rabimo prilogov vse vprek, a kjer so potrebni in na pravem mestu, tam jih vsaj »smejmo« rabiti. Kako težko je modroslovcu brez samostalniških prilogov: dobro, resnično i. dr.!

Pa to le mimogredé v pomislek jezikoslovcem, ne da bi grajal pisatelja. Lepa je tudi tiskarska oblika, ki je vseskozi izvršena vzgledno, dasi so razni obrzci delali težave. Zato je knjiga vredna, da se udomači pri obrtnikih, saj jim bode koristila mnogo.

Dr. Fr. L.

»**Drobtinice.**« XXV. letnik. Uredil dr. Fr. Lampe. Založila »Katoliška družba za Kranjsko«. V Ljubljani. Tiskala »Katoliška Tiskarna«. 1891. 8°. Str. 196. Cena brošir. 70 kr. karton. 80 kr. — Ta letnik je posvečen gu. proštu dr. Ant. Jarcu, predsedniku »Katoliške družbe«. Vsebina: A. *Nabožni del:* »Duh sv. Frančiška Saleškega« (str. 3—72). Tu so prevedeni štirje deli znamenite francoske knjige in sicer 7., 8., 9. in 10. del. — B. *Življenjepisi:* Življenje in delovanje Franca Ks. Kramer-ja, poslednjič korarja v Ljubljani, popisano od njega samega (str. 75 do 114). Imenovani občeznani bivši starološki dekan in pozneje semeniški vodja popisuje tukaj sam svoje življenje od rojstva (16. novembra l. 1800.) do župnikovanja v Stari Loki. Prihodnji letnik bode nadaljeval znameniti življenjepis. — »Janez Lesjak, župnik kostanjeviški.« Spisal dr. Josip Marinko (str. 114—139). — »Lovrenec Lavtižar, apostolski misijonar med Indijani v severni Ameriki«. Spisal p. Fl. Hrovat (str. 140 do 164). — C. *Zabavni del:* Dobovski gospod. Spisal J. Bedenek (str. 167—194). Naposled: Dve prošnji in vabili.

To je vsebina letošnjih »Drobtinic« s štirimi slikami vred. Dasi knjige ne ocenjujemo, reči pa smemo vsaj toliko, da so znaten pojav v našem slovstvu; opozarjamo nanje čitatelje. Naše upravnistvo jim priskrbi rado naročene izvode, kakor tudi predsedništvo »Katoliške družbe« (Stari Trg št. 13.), ki je knjigo založilo in jo prodaja.

»**Duša spokorna**«, ali Prigovori in zgledi za dušo hrepenečo po spokornosti, ali Dušna pomoč za zdrave in bolne grešnike in pravične.

Dušne pomoči tretje bukve. Na svetlo dal Janez Zupančič, župnik. Z dovoljenjem visoko čast. Ljubljanskega knezoškofijstva. Drugi natis. V Ljubljani 1890. Založila »Družba sv. Vincencija«. Tisk »Katoliške Tiskarne«. Dobiva se v »Katol. Bukvarni« v Ljubljani. 16°. Str. 480. Cena v polusnju 1 gld. 10 kr., v usnju 1 gld. 25 kr., z zlato obrezo 1 gld. 50 kr. — Gosp. Janez Zupančič je brez dvoma izmed prvih naših ascetičnih pisateljev. Pisatelj sicer ne pazi na našo »najnovejšo pisavo«, ne da bi pisal po starem kopitu: a dela njegova, zlasti pa to, čitamo z nekakim veseljem, h krati pa nas navdajajo s sveto resnobo in s krepkimi čustvi. Knjiga je za svoj namen in v svoji vrsti jako dobra.

Dr. Fr. L.

»**Družba sv. Mohora.**« Ko sklepamo poslednjo štev. tega letnika, razpošilja naša Mohorjeva družba knjige za l. 1891. Teh je šestero, namreč: 1. Življenje Marije in sv. Jožefa IX. snopič. 2. Molitvenik: Gospod, teci mi pomagat! 3. Občna zgodovina, XV. snopič. 4. Fizika ali nauk o prirodi, I. knjiga (o kemiji). 5. Slovenske večernice, 45. zvezek. 6. Koledar za l. 1892. — V tem letniku nimamo več prostora za ocenjevanje omenjenih knjig, a pridejo na vrsto v prihodnjem letniku. Tukaj zaznamujemo le veselo poročilo, da šteje družba letos 51.827 udov. S tem se smemo ponášati Slovenci, ne smemo pa biti še zadovoljni in reči: dosti je. Le naprej!

HRVAŠKO SLOVSTVO.

»**Društvo sv. Jeronima.**« Lepo božičnico preprostemu narodu razpošilja tudi hrvaško društvo sv. Jeronima, ki je povsem — bratec naši družbi Mohorjevi, le da je še majhen bratec. Letošnje knjige, katere tu samo oznamujemo, so te-le: 1. Danica za l. 1892. 2. Naši vsakdašnji griesi. 3. Pripovedi iz hrvatske poviesti. 4. Opis naše zemlje ili crte iz občega zemljopisa. Dasi imamo oceno v rokah, ne moremo je še priobčiti, ker nas je spravil prostor v stisko. Prihodnjič.

»**Sbirka zagonetaka.**« Priredio Marijan Vuković, kr. županijski školski nadzornik. U Zagrebu. Knjižara Dioničke tiskare. 8°. Str. 111. Cena 50 kr. — Zanimiva in rabna zbirka, zlasti ker ima spredaj natančno stvarno kazalo po abecedi. Opozarjamo na to zbirko Slovence, ki si želé knjige — polne ugank.

»**Gospogja sa kamelijama.**« Napisao Al. Dumas mlaggi. Preveo Marko Car. Sa životo-pisom sačinitelja. Zagreb 1891. Tisak i naklada Scholza i Kralja. 8°. Str. 206. Cena 60 kr. — Oznamujemo to doposlano knjigo, o kateri bomo o priliki izpregovorili in povedali — upamo — marsikaj zanimivega.

